

YKS Alan Yeterlilik Testleri (AYT) kitapçığındaki Türk Dili ve Edebiyatı sorularının (1-24) detaylı çözümleri ve konu analizleri

Soru 1

Konu: Cümlede ve Parçada Anlam (Söz Öbeğinin Anlamı)

Doğru Cevap:B) Alışlageleni, geçerliliğini yitirmiş olsa da koruma isteği

Çözüm ve Analiz:Parçada, yetişkin yaşa gelmiş evlatlarını hâlâ birer çocuk gibi gören ebeveynlerin sergilediği tutum "müzeleşme hâli" olarak adlandırılmıştır. Müzeler, geçmişe ait unsurların değiştirilmeden, olduğu gibi korunduğu yerlerdir. Bu bağlamda altı çizili söz; zamanı geçmiş, güncelliğini ve geçerliliğini yitirmiş durumları veya alışkanlıkları aynen koruma isteğini/direncini ifade etmektedir.

Soru 2

Konu: Parçada Anlam (Cümle Analizi ve İçerik)

Doğru Cevap:D) IV. cümlede yazma isteğini artıran kaynaklarla ilgili görüşlerine değinilmiştir.

Çözüm ve Analiz: IV. cümlede "Woolf'un derin düşüncelerini merkeze alan denemeleri, yazarlığın güvenli bir sığınak değil tecrübeyle, riskle ve hayatla örülmüş bir yolculuk olduğunu telkin eder"denmektedir. Bu ifade, yazarlığın doğası, zorlukları ve genel niteliği üzerine bir tespittir; yazarı yazmaya yönelten, yazma isteğini (motivasyonunu) artıran kaynaklardan/ilhamlardan bahsetmemektedir. Diğer tüm şıklar ilgili cümlelerle tam olarak örtüşmemektedir.

Soru 3

Konu: Paragrafta Anlam (Ana Düşünce ve Yardımcı Düşünceler)

Doğru Cevap B) Harry'yi olabildiğince insani özelliklerle donatarak okurun kişisel mücadelesini yansıtacağını düşünmesi

Çözüm ve Analiz: Yazar, üstün zekâlı Hermione yerine neden zaafları olan Harry'yi merkez karakter seçtiği yönündeki eleştirilere şu manidar cevabı verir: "Harry'yi merkeze almalıydım çünkü o, başarıları kadar tereddütleri, hataları ve zaafları olan biriydi. Topluluğa sunum yapacak bir ofis çalışanı gibi, benim veya sizin gibi."Bu ifade, yazarın okuyucunun kendisiyle özdeşleştirebileceği, mükemmel olmayan ve insani yönleri ağır basan bir karakteri bilinçli olarak tercih ettiğini kanıtlar.

Soru 4

Konu: Paragrafta Ana Düşünce (Fabl/Kıssa Analizi)

Doğru Cevap:E) Herkesin kendi düşüncesini dayattığı bir durumda büyük kargaşa ortaya çıkar.

Çözüm ve Analiz:Metindeki kırk başlı yılan, ormandaki afetten kaçmak istemesine rağmen kafalarının her birinin farklı bir yöne gitmek istemesi ve uzlaşamaması yüzünden yerinden kımıldayamamış ve felakete kurban gitmiştir. Bu alegorik hikâyeden çıkarılacak asıl sonuç (ana düşünce); ortak bir amaç etrafında birleşmek yerine herkesin kendi fikrini dayattığı ortamlarda tam bir karmaşanın ve çözümsüzlüğün doğacağıdır.

Soru 5

Konu: Paragrafta Anlam (Yardımcı Düşünceler)

Doğru Cevap:D) Kişiyi belirsizlik karşısında sabırsız kıldığı

Çözüm ve Analiz:Metinde aşırı düşünmenin (overthinking) üretkenliği engellediği (A), zihni yorup kontrol mekanizmasını kaosa çevirdiği (B), eyleme dönüşmeyi engellediği (C) ve kaygıya yol açarak ruhsal gerilim yarattığı (E) açıkça ifade edilmiştir. Ancak aşırı düşünmenin insanı belirsizlikler karşısında "sabırsız" hâle getirdiğine yönelik bir değerlendirme paragrafta geçmemektedir.

Soru 6

Konu: Paragrafta Anlam (Ulaşılamaz Sorusu)

Doğru Cevap:C)(Metinde yer almayan veya parçayla çelişen seçenek)

Çözüm ve Analiz:Parçaya göre Picasso'nun Paris'i seçme nedenleri; örnek aldığı ressamlarla çalışmak istemesi (A), Paris'in modernliği ve ilerlemeyi temsil etmesi (B), İspanya'da kalırsa taşralılık içinde kısıtlanacağını bilmesi (D) ve bu sanatsal ilerlemeye kendisinin de katkı sunacağına inanmasıdır (E). Bu gerekçeler dışında kalan ve parçada karşılığı olmayan C seçeneği doğru cevaptır.

Soru 7

Konu: Divan Edebiyatı (Beyit Analizi ve Tema)

Doğru Cevap:E) Hüsnünün bağına bakdum revza-i cennet / Ucdan uca nergis ü reyhân u ...

Çözüm ve Analiz:Sorunun öncülünde Divan şiirinde sevgilinin vefasız, eziyet eden ve aşığa acı çektiren bir varlık olarak tasarlandığı belirtilmiştir. A, B, C ve D seçeneklerindeki beyitlerde sırasıyla "cefa", "merhamet kılmamak", "cevr" (eziyet) ve "dert ile bela" kavramları üzerinden sevgilinin eziyetlerinden yakınılmaktadır. E seçeneğinde ise sevgilinin güzelliği (hüsnü) ve yüz hatları doğrudan cennet bahçesine, çiçeklere benzetilerek saf bir övgü (medhiye) yapılmıştır; eziyet teması yoktur.

Soru 8

Konu: Edebî Sanatlar (Söz Sanatları)

Doğru Cevap:D) (Beyitte bulunmayan söz sanatı)

Çözüm ve Analiz:"Cennet çemenlerinde saçılmış benefşe mi / Ya lâle vü gül üzre siyah dâne benlerin"* beyitinde, sevgilinin yüzündeki siyah benler lale ve gül üzerindeki siyah tanelere ya da menekşelere benzetilerek Teşbih yapılmıştır. "Menekşe mi yoksa benlerin mi?" ifadesiyle şair bildiği bir gerçeği bilmezlikten gelerek Tecahülüarif ve soru sorma yoluyla İstifham sanatlarını kullanmıştır. Ayrıca cennet, çemen, menekşe, lale, gül gibi birbiriyle ilgili kavramlar bir arada sunularak Tenasüp sanatı yapılmıştır. Beyitte yer almayan sanat D seçeneğinde verilmiştir.

Soru 9

Konu: Şiir Bilgisi ve Edebî Sanatlar (Karma Şiir Analizi)

Doğru Cevap:A) Düşüp gam-ı hicre berbad olanda / Bülbül gibi işim feryad olanda / Bir çeşm-i Şirin'e Ferhad olanda / Figan ü ahıma dağlar dayanmaz

Çözüm ve Analiz:Kelime hâlinde redif: "berbad olanda, feryad olanda, Ferhad olanda" dizelerindeki "olanda" sözcükleri aynı görev ve anlamda tekrarlandığı için kelime hâlinde rediftir.

Telmiş sanatı: Üçüncü dizedeki Şirin ve Ferhad isimleri, edebiyatımızın ünlü klasik aşk hikâyesine gönderme yapmaktadır (Telmiş).

Ayrılık teması: İlk dizede geçen "gam-ı hicr" ifadesi doğrudan hicran (ayrılık) acısını ve temasını yansıtır.

Soru 10

Konu: Şiirde Dönem ve Zihniyet / İçerik Analizi

Doğru Cevap:E) Mecnun gibi yaslanacak dağım yok... (Umudunu yitirme)

Çözüm ve Analiz: E seçeneğindeki dörtlükte şair maddi veya manevi olarak sığınacak bir yerinin olmadığını, imkânlarının kısıtlı olduğunu belirtmektedir. Ancak bendin sonundaki *"Kaçma maral benden avcı değilim"* dizisi, sevgiliye karşı duyulan saf, ürkütmeyen ve zarar vermeyen naif bir aşkın ilanıdır. Bu ifade mutlak bir karamsarlık veya "umudunu yitirme" anlamını karşılamaz, aksine sevgiliye sunulan güveni ve bağlılığı gösterir.

Soru 11

Konu:Geçiş Dönemi Türk Edebiyatı

Doğru Cevap:E) Yusuf Has Hacıp

Çözüm ve Analiz:İslam uygarlığı etkisinde gelişen Türk edebiyatının ilk ürünü ve aynı zamanda ilk mesnevisi Karahanlılar döneminde kaleme alınan Kutadgu Bilig'dir. Bu

didaktik-alegorik eseri Tabgaç Buğra Han'a (Uluğ Kara Buğra Han) sunan şair, hükümdar tarafından sarayda çok saygın bir kamu görevi olan "Has Hacı" (Başmâbeynci) unvanı ve makamıyla ödüllendirilmiştir.

Soru 12

Konu: Doğal Destanlar (İslami Dönem Türk Destanları)

Doğru Cevap: D) Satuk Buğra Han

Çözüm ve Analiz: Metinde özetlenen; Hz. Muhammed'in Miraç'ta gördüğü ve kendisinden 300 yıl sonra Türkistan'da İslamiyet'i yayacağını müjdelediği kutsal lider tasviri ile Kaşgar hükümdarının mucizevi şekilde dünyaya gelen oğlu anlatısı doğrudan Karahanlı Hükümdarı Abdülkerim Satuk Buğra Han etrafında şekillenen Satuk Buğra Han Destanı'na aittir.

Soru 13

Konu: Halk Edebiyatı (Masalın Bölümleri)

Doğru Cevap:A) Dilek - Düğüm - Döşeme(Seçenek dizilimine göre I-II-III eşleşmesi)

Çözüm ve Analizi: I. Parça:"Onlara mesel, size sağlık; onlar yedi, içti..." masalların bitişinde dinleyicilere iyi temenniler sunulan geleneksel Dilek (veya Dua) bölümüdür.

II. Parça: Karakterlerin ava çıkması, kulübe görmesi ve olayların gelişerek merak uyandırdığı asıl gövde, yani Düğüm bölümüdür.

III. Parça:"Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde..." masalların başında dinleyiciyi masal dünyasına hazırlamak için söylenen tekerleme, yani Döşeme bölümüdür.

Soru 14

Konu:Divan Edebiyatı Tarzları ve Akımları

Doğru Cevap:B) hikemî - sebkihindi - mahallileşme

Çözüm ve Analiz: Şiirde sese değil, anlama ve düşünceye öncelik veren, bilgece öğretileri savunan tarz: Hikemî tarz (Nâbî ekolü).

Anlamın ön planda olduğu ancak son derece kapalı, karmaşık, yeni ve soyut mazmunlarla örülü sanatlı üslup: Sebk-i Hindî (Hint tarzı).

Konuşma dilindeki deyim ve deyişlere yaslanan, yerli motifleri işleyen külfetsiz tarz: Mahallileşme akımı (Nedim, Necati).

Soru 15

Konu:Divan Edebiyatı Şiir Bilgisi (Terim Bilgisi)

Doğru Cevap:C) "Türü" yerine "biçimi" denilerek

Çözüm ve Analiz: Cümlede murabba için "nazım türü" ifadesi kullanılmıştır. Divan edebiyatında şiirlerin dış yapı özelliklerine (kafiye şeması, dize sayısı, bent yapısı) göre aldığı adlara nazım biçimi (şekli) denir (Gazel, Kaside, Murabba, Tuyuğ vb.). Nazım türü ise şiirin konusuna göre belirlenir (Tevhit, Münacat, Naat, Hicviye vb.). Bu nedenle terim hatası "biçimi" kelimesi getirilerek düzeltilmelidir.

Soru 16

Konu:Divan Edebiyatı Eser-Sanatçı Eşleştirmesi (Dini-Tasavvufi Eserler)

Doğru Cevap:C) Vesiletü'n-Necat

Çözüm ve Analiz:Metinde Türk kültüründe çok büyük bir "mevlit geleneği" başlattığı vurgulanan, asırlardır makbul tutularak meşhur olan kurucu eser, 15. yüzyılda Süleyman Çelebi tarafından kaleme alınmış olan Vesiletü'n-Necat (Kurtuluş Vesilesi) adlı şaheserdir.

Soru 17

Konu:Eski Türk Edebiyatı Nesir Türleri

Doğru Cevap:D) Tezkire

Çözüm ve Analiz: Metinde bir şahsiyetin ulu atalarının kökeni (Şiraz, Türkistan), kimlerin halifesi veya dostu olduğu ve hangi eseri (Gülşen-i Râz tercümesi) kaleme aldığı gibi biyografik bilgiler verilmektedir. Edebiyatımızda şairlerin ya da din/tasavvuf büyüklerinin hayatlarını, edebi kişiliklerini ve eserlerini tanıtan bu tür biyografik kaynak kitaplara Tezkire (Şuarâ Tezkiresi / Tezkiretü'l-Evliya) adı verilir.

Soru 18

Konu:Tanzimat ve Servet-i Fünun Dönemi Romanı (Karakter Analizi)

Doğru Cevap:C) Felatun - Meftun

Çözüm ve Analiz: İlk romanda tasvir edilen, Doğu-Batı çatışmasında "gençlikte yaşamaya bakmak" ilkesiyle hareket edip babasından kalan mirası tüketen ve beş parasız kalan mirasyedi alafranga tip, Ahmet Mithat Efendi'nin romanındaki Felâtun Bey'dir.

İkinci romanda bahsedilen, zengin Kasım Efendi'nin parasına konmak için mizahi entrikalar çeviren alafranga ve servet avcısı karakter ise Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Şipsevidi romanının başkişisi Meftun Bey'dir.

Soru 19

Konu: Servet-i Fünun Dönemi Şiiri

Doğru Cevap:B) Tevfik Fikret

Çözüm ve Analiz: Türk edebiyatında sosyal ve insani temaları manzum hikâye (manzume) formunda başarıyla işleyen ve metinde geçen meşhur "Hasta Çocuk" manzumesini yazan sanatçı Servet-i Fünun edebiyatının lider şairi Tevfik Fikret'tir. Parçada bahsedilen şairin oğlu Halûk, Tevfik Fikret'in öz oğludur ve şair onun üzerinden Türk gençliğine idealize ettiği fikirleri Halûk'un Defteri eserinde toplamıştır.

Soru 20

Konu: Milli Edebiyat Dönemi Romanı

Doğru Cevap:B) Handan

Çözüm ve Analiz: Halide Edip Adıvar'ın mektuplardan oluşan (mektup tarzı) ünlü psikolojik içerikli romanı Handan'dır. Roman, Refik Cemal'in arkadaşı Sever Bey'e yazdığı ve Neriman (metindeki kullanımıyla Nermin) ile evlilik hazırlıklarını bildirdiği mektuplarla açılır. Eserde kadının cemiyetteki konumu, evlilik kararları, eğitimi ve bireysel hürriyeti gibi temalar bu karakterlerin dünyasından irdelenir.

Soru 21

Konu:Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri (Saf Şiir Anlayışı)

Doğru Cevap:C) III

Çözüm ve Analiz: III. cümlede saf şiir anlayışı için "Sanatın bir içerik ve ileti sorunu olduğunu savunan bu anlayışa mensup şairler..." denmektedir. Bu bilgi tamamen yanlıştır; çünkü Saf (Öz) Şiir anlayışında şiir kesinlikle bir ideoloji, mesaj (ileti) ya da fayda sağlama aracı değildir. Onlar için şiir, bir biçim, estetik ve "soylu bir sanat" sorunudur. Şiirin didaktik olmasına karşı çıkarlar.

Soru 22

Konu:Öğretici Metin Türleri (Gazete Çevresi)

Doğru Cevap:E) röportaj - Yaşar Kemal

Çözüm ve Analiz: Gazete ve dergi çevresinde gelişen; bir gerçeği, bölgeyi ya da sorunu açığa çıkarmak amacıyla gezip görmeye, derinlemesine araştırmaya, belge ve görsel toplamaya dayanan öğretici edebi türe röportaj denir. Türk edebiyatında bu türün, özellikle Çukurova ve Anadolu insanının sorunlarını ele aldığı edebi nitelikteki çok ciltli çalışmalarıyla (Bu Diyar Baştan Başa vb.) en büyük ustası Yaşar Kemal'dir.

Soru 23

Konu:Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu

Doğru Cevap:C) Reşat Nuri Güntekin

Çözüm ve Analiz:Cumhuriyet döneminin büyük romancısı olmasının yanı sıra üretken bir tiyatro yazarı da olan, metinde adları zikredilen Eski Şarkı (Anadolu insanının Mustafa Kemal ölküsüne bağılılığı) ve Balıkesir Muhasebecisi (kuşaklar arası değır çatışması) oyunlarının müellifi Reşat Nuri Güntekin'dir.

Soru 24

Konu:Batı Edebiyatı ve Edebî Akımlar

Doğru Cevap:A) Klasisizm

Çözüm ve Analiz: Parçada verilen; ideal güzellik arayışı, evrensel değır ölçüleri yaratma, değışmez insan doğasını esas alma, bireysel karakterler yerine genel geçer "insani tipler" oluşturma ve en önemlisi duygu ile davranışları aklın denetimine tabi tutma ilkeleri doğrudan 17. yüzyıl Fransız edebiyatı akımı olan Klasisizmin temel prensipleridir. Fransız komedya yazarı Molière de bu akımın dünya edebiyatındaki en büyük temsilcisidir.